

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῆς Χριστιανῆς Ἀνθρωπότητος ἐν μέρει.

Μία Θρησκεία σεβαστὴ καὶ ἁγιωτάτη, ποροκεκρυμμένη παρά Θεῶν πρὸ τούτων αἰώνων διὰ τῆς Προφητικῆς τῆς καταχθείσας ἔπειτα παρ' αὐτῆς τῆς Θεῶν εἰς τὴν γλῶσσαν, κηρυχθεῖσα διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ φωνῆς, κραταιωθεῖσα διὰ τῆς παραδειγμάτων τῆς ἐπικυρωθεῖσας διὰ τῆς θαυμάτων τῆς, δὲν ἠμπορεῖ βέβαια νὰ ἀφήσῃ καμμίαν ἀμφιβολίαν ἐπάνω εἰς τὰ καθήκοντα, ὅπως διορίζει, καὶ εἰς τὴν ἀφέλειαν τῆς τέτων ἀκείρους ἐκπληρώσεως. Ταῦτα λοιπὸν τὰ καθήκοντα ὄχι μόνον συμφωνεῖσι μετ' ἐκεῖνο, ὅπου ὁ ὀρθὸς λόγος ὑπαγορεύει, ἀλλ' εἶναι ἐτι καὶ ἡ πλέον ἀξιόπιστος ἐπιβεβαίωσις καὶ ὑπερτάτη τελειότης ἐκείνων, ὅπου αὐτὴ διδάσκει. Ταῦτα δὲ εἶναι, ὅτι κάθε ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ εἶναι φρόνιμος εἰς τὴν ἑαυτοῦ κυβέρνησιν, ἐπιεικὴς πρὸς τὴν ἄλλαν, καὶ ὀσεβὴς πρὸς τὸν ὑπερτατον Δημιουργόν. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἰδῶμεν πόσῳ δικαιοτέρον ὀφείλει ἐκεῖνος, ὅπως γνωρίζει ταύτην τὴν σεβασμιωτάτην Θρησκείαν, νὰ ἐκπληροῖ καλῶς καὶ ἐπ' ἀκείβητος ταῦτα τὰ καθήκοντα.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Α'.

Λόγοι, δι' ὃς ὁ Χριστιανός" Ἀνθρωπος ὀφείλει πρὸ πάντων ἄλλων νὰ εἶναι φρόνιμος.

Φρόνιμος εἶπαμεν ὅτι εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἰξούρει καλῶς νὰ διοικῇ τὴν φαντασίαν τῆς, καὶ τὰ πάθη τῆς, καὶ ἠμπορεῖ μετ' αὐτὸ τὸ μέσον νὰ κατασηθῇ ἡσυχος καὶ ὀχαρηστικὸς, καὶ ἐπομένως ὀδαίμων.

342 Μέρ. Γ'. Ὁ ὠσεβὴς ἀνθρώπος.

Ἡ πρωτίστη αἰτία τῶν ἡμετέρων κακῶν, ἡ ὁποία καὶ τὰ ὑποθάλλει καὶ τὰ αὐξάνει περὶ πλεονέκτερον, ἀπεδείξαμεν ὅτι εἶναι ἡ φαντασία μας. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁμοίως ἐδείξαμεν, ὅτι αὐτὴ ἡ ἰδία, ὅπου διοικῆται καθὼς πρέπει, χρησιμῶς εἰς τὸ γὰρ μᾶς φέρη τὰς πλέον ἐπιθυμίας καὶ μεγάλας παραμυθίας.

Λοιπὸν μία ἀπὸ τὰς ἰσχυρότερας παραμυθίας, ὅπου χρησιμῶς ἡ φαντασία γὰρ μᾶς παρέχη εἰς τὰ δεινά μας, εἶναι ἡ ἐδραία ἐλπίς ἢ μιᾶς θεραπείας, ἢ μιᾶς ἀνταμοιβῆς· καὶ ἐσπεύδαμεν ἐν οἰκείῳ τόπῳ γὰρ δεῖξωμεν μετὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, τὰ διάφορα μέσα, ὅπως ἡμπορῶν γὰρ ἐγείρειν εἰς κάθε εἶνα, καὶ εἰς κάθε περὶ σπασιν, ταύτῳ τῷ ἐλπίδα.

Ὁ Χριστιανὸς Ἄνθρωπος ὁμοίως ἔχει εἶνα αἷτιον περὶ πλεονέκτερον ἀπὸ κάθε ἄλλου ἀνθρώπου· αἷτιον μέγιστον καὶ ἰσχυρότατον. Αὐτὸς εἶναι πληροφορημένος καὶ ἐκ τῶ ὀρθῶ λόγου, καὶ ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως, ὅτι εἰς τὴν κυβέρνησιν ὅλων τῶν πραγμάτων ἐπαρτυρεῖ μία ἀγαθοποιὸς Πρόνοια· ἰξάζει ὅτι αὐτὴ ἡ Πρόνοια βλέπει ὅλα τὰ δεινά μας, καὶ τὰ βλέπει μὴ ἐλεημονητικὸν ὄμμα· ἰξάζει ὅτι αὐτὴ καὶ δυνάται καὶ βέβαια τὸ καλὸν μας. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι βέβαιος, ὅτι τὰ δεινά τὰ θέλουσιν παύσει, ἀλλὰ ὅπως ἢ τούτων κατάπαυσις ἡμπορεῖ γὰρ χρησιμῶς εἰς τὸ ὄντως καλὸν τῶ· καὶ ὅτι αὐτὸ δὲν παύσειν, εἶναι βέβαιος, ὅτι τῶτο εἶναι πανσόφως διωρισμένον ἀπὸ ἐκείνου τῷ ἀγαθοποιῶν Πρόνοια γὰρ τῶ προετοιμάσει τι ἀγαθὸν μεγαλύτερον· καὶ αὐτὸ τῶτο τὸ ἀγαθὸν βραδύῳ ἔδῳ κάτω εἰς τῷ γῆ, εἶναι πληροφορημένος ὅτι ἡ ἰδία Πρόνοια τὸ ἀποταμιῶει ἐπίπδεις εἰς τῷ ἄλλῃ ζωῷ, γὰρ γὰρ τῶ τὸ χαρῆσι μεγαλύτερον καὶ λαμπρότερον. Ἡ ἐλπίς λοιπὸν, ἢ μάλλον εἰπεῖν ἢ βεβαιότης μιᾶς θεραπείας ἢ μιᾶς ἀμοιβῆς καὶ αὐτῶ τῶ ἀπληθισμένων δεινῶν, δὲν λείπει ποτὲ ἀπὸ τὸν χριστιανὸν ἀνθρώπου· καὶ εἶναι περιπλέον βέβαιος, ὅτι γὰρ ἀπολαύσει αὐτῷ τῷ ἀμοιβῶν πρέπει μάλιστα γὰρ ὑποφέρει εἰς

Κεφ. Β'. 'Ο Χριστιανὸς" Ἀνθρώπων. 343

ποσέτω τὰ τοιαῦτα δεινὰ μὲ ὑπόκλισιν καὶ γαλιῶν ψυχῆς, τῆτο δέ ἐστι νὰ παρηγορηῖται δι' αὐτά.

Ἀπὸ δὲ τὰ πάθη ἐκεῖνο ὁποῦ συνεργεῖ κοινότερον εἰς τὴν δυσυχίαν μας, ὡς καθολικώτερον, εἶναι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐπιθυμιῶν. Αὐταὶ περιλαμβάνουν πολλὰ ἀντικείμενα, ἐν οἷς τὸν πρῶτον τόπον κατέχουν τὰ πλούτη, αἱ τιμαὶ, καὶ αἱ ἡδοναί. Τὰ τοιαῦτα ὅμως ἀντικείμενα δὲν διεγείρουν τὰς ἐπιθυμίας μας, εἰ μὴ κατ' ὅσον μᾶς παύονται ὑπὸ μορφήν ἀγαθῶν πραγματικῶν καὶ μεγάλων. Λοιπὸν αὐτὰ εἰς ποίαν τιμὴν πρέπει τῶντι νὰ τὰ ἔχωμεν, τὸ ἀπεδείξαμεν ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἀποχρόντως διὰ τῆ ὀρθῆ λόγῳ.

Εἰς τὸν χριστιανὸν ἄνθρωπον ὅμως προσίθεται εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ ἡ Ἀποκάλυψις διὰ νὰ τὸν πληροφορήσῃ περὶ αὐτότερον. Τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον εἶναι τὸ τελειότερον σχολεῖον διὰ νὰ μᾶς δὴγάλη ἀπὸ τῆς ἀπάτης τῆς ἀξίας τῶν γήινων πραγμάτων. Αὐτὸ δείχνει πόσον ἐλάχισον πρέπει νὰ ἐκτιμῶνται τὰ πλούτη, αἱ τιμαὶ, καὶ αἱ ἡδοναί, ὅπῃ τόσο ἀνοήτως ἐπιδιώκουν οἱ ἄνθρωποι· καὶ διὰ νὰ τῆς ἀποσάσῃ περισσότερο ἀπὸ αὐτὰ, βάλλει πρὸ ὀφθαλμῶν τους τῆς ἀξίας τῆς ἀληθινῶν ἀγαθῶν, τὰ ὅποια μόνον πρέπει νὰ ἐπιθυμῶν.

Ἐν ποσέτω διὰ νὰ καταβάλλῃ τὴν ὑπερηφανίαν τῆς, καὶ νὰ ταπεινώσῃ τῆς ματαιότητά τῆς τῆς δείχνει ἀριδίλως τῆς δὴτέλειαν τῆς ἀρχῆς των, τῆς σμικρότητα τῆς δυνάμεών τῆς, τῆς ἀγνοιαύ τους, τὰ ἐλαττώματα των, τὰς ἀτελείας των.

Διὰ νὰ τῆς πληροφορήσῃ περὶ αὐτότερον πόσον πρέπει νὰ ὀλιγορῶν τὰ γήινα ἀγαθὰ καὶ τῆς ματαιότητά καὶ ἀνοησίαν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπερηφανίας, τῆς ὑποβάλλει τὸ ἐνδοξότατον παράδειγμα αὐτῆ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, ὅς τις ἐπὶ ποσέτον κατεφρόνησεν αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ, ὡς με ὅλον τὸ ἄπειρον μεγαλεῖον τῆς, ἐχημάτισεν ἐντελέστατον ὑπόδειγμα τῆς ἀληθοῦς ταπεινώσεως.

244 Μέρ. Γ'. Ὁ ἀσεβὴς ἀνθρώπος.

Διὰ τὴν ἀποξέψην ἀπὸ τὸν φόβον, ἀπὸ τὸν θυμὸν, καὶ τὰ λοιπὰ θηριώδη καὶ παραχώδη πάθη, τὸς προβάλλει τὸ μέγιστον καὶ ζωντανώτατον παράδειγμα τῆς ἰδίου, ὅς τις μὲ ὄλβω τῷ παντοδυναμίαν τοῦ, ἦτον παρὰ πάντας ἀνθρώπους γλυκύτατος καὶ πραότατος.

Διὰ τὴν τὸς ὑποχρέωσιν τέλος πάντων περαιοτέρου τὴν κατόντασεν ὅλα αὐτὰ τὰ πάθη, καὶ τὴν εἶναι φρόνιμοι, ἔπως εἰπεῖν, καὶ ἄκοντες, τὸς ἀποξέπει ρητῶς τῷ φιλαργυρίᾳ, τῷ ὑπερηφανίᾳ, τὴν ἀκολασίαν, τὸν θυμὸν, τὸν φόβον, τὴν εἰς τὰς θείας βοηθείας δυσαπισίαν· τὸς ἐπαπειλεῖ ποινὰς αὐστηράς, ἀτίσως παρακίσεν, καὶ τὸς θέλγει μὲ ὑποχέσεις ἀσυγκρίτων ἀμοιβῶν, ἀτίσως ἀπέχωνται ἀπὸ τὰ εἰρημνία.

Ἡ διδασκαλία ὅμως, τῷ ὅποιαν ἢ φιλοσοφία δὲν ἠμπορέσεν ἀκόμη τὴν καταστήσῃ ἐντελῶς, καὶ ἢ Χριστιανικὴ θρησκεία ἐποίησεν ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, εἶναι τὸ χρέος ὅπου ἔχει κάθε ἀνθρώπος τὴν σωτηρῆν ἑαυτὸν, ἕως ὅτε θέλει ὁ Πλάτης τοῦ τὴν κρατῆν εἰς τῷ παρῆσαν ζωῷ.

Ὅτι ἡ αὐτοχειρία εἶναι ὡς τὰ πολλὰ ἀποτέλεσμα μαρτίας· ὅτι τὸ τὴν θανατωθῆναι τις ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν τοῖς ἀφορήτοις δεινοῖς, μὴ ὑποφέρωντας τὴν τὴν βασάνην, εἶναι περαιοτέρου ἀδυναμία καὶ μικροψυχία, παρὰ μεγαλοψυχία καὶ ἀνδρεία· ὅτι μὲ τὸ τὴν ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ὄχι δι' ἑαυτὸν μόνον, ἀλλὰ διὰ τοὺς συγγενεῖς τοῦ, διὰ τῷ πατερίδα τῆ, διὰ τοῖς φίλους τῆ, διὰ τῷτο ὀφείλει τὴν σωτηρῆν ἑαυτὴν διὰ ἐκείνους ἕως ὅτε τὸ ἐπιξέπει ἡ φύσις· ὅτι μὲ τὸ τὴν ὀφείλη τῷ ὑπαρξίν τῆ εἰς τὸν ὑπέρτατον Δημιουργὸν τῆς φύσεως, δὲν ἠμπορεῖ τὴν τῷ διαθέσῃ ὅπως θέλει, καὶ τὴν τὴν στερηθῆναι κατὰ τῷ ἀρέσκειαν τοῦ, χωρὶς τῷ σωμαίνεσιν ἐκείνῃ, ὅς τις τῆ τῷ ἔδωκεν (1)· ὅλα ταῦτα
τὰ

(1) Οἱ Πυθαγορικοὶ ἔλεγον (λέγει ὁ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ-
νι) ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἔβαλεν εἰς τὴν παρῆσαν ζωὴν, ὡς εἰς
μῖαν

τὰ ἀποδείχρει ἀποχερόντως καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος. Ἄλλ' εἰς τὰς φωνὰς ταύτας τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἠναντιῆτο πότε μὲν ἡ ἀτλησία (ἀνυπομονησία), πότε δὲ ἡ πρόληψις, ἢ εἴνα φάσμα μεγαλοφυχίας, καὶ ἀνδρείας. Συνηθισμένοι οἱ ἄνθρωποι εἴνα καιρὸν νὰ καταφρονουῶ τὸν θάνατον, καὶ νὰ ἐκθέτῃν τὴν ζωὴν τους εἰς τῆς κινδύους τῶν πολέμων, ἐθεωρῆσαν τὴν ἀυτοχειρίαν ὡς ἔργον μεγαλοφυχίας. Οἱ Στωϊκοὶ μάλιστα ἐνόμιζον ὅτι εἶχον τὴν ἐξουσίαν ταύτῃ παρὰ τῆς φύσεως, καὶ εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι πόσους ἐπαίνους ἔδωκαν εἰς τὴν σκληρὰν καρδίαν τῆς Κάτωνος, ὅς τις ἐποροτίμησε νὰ κατασαράξῃ ἰδίαις χερσὶ τὰ ἐντόδιά τῃ, παρὰ νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν Καίσαρα. Λοιπὸν διὰ νὰ ἀφαιρεθῇ μία τοιαύτη πρόληψις, διὰ νὰ πληροφορηθῶμεν ὅτι δὲν ἔχομεν δεσποτικὴν κυριότητα ἐπάνω εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ ὅτι μὲ ὅλα τὰ ἀφόρητα δεινὰ, ὅπῃ πάχομεν, ὀφείλομεν νὰ ζῶμεν καὶ νὰ συντηρῶμεν ἑαυτὸς, ἕως ὅτε ἀρέσκει τῷ Πλάσῃ μας, εἰς τὰς φωνὰς τῆς ὀρθῆς λόγου προσίθεται ὁ ῥητὸς καὶ θετικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Θρησκείας· ἡ ὁποία, καὶ ἀντις μὴ βαστάζων τὰ δεινὰ, ἠθέλε νομίση ὅτι ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπαλλαγῇ τῆ βίῃ διὰ νὰ ἐλθῆθερωθῇ ἀπ' αὐτὰ, ἢ νὰ κατηγορήσῃ ὠμότητος τὸν Θεὸν δι' ὅ,τι τὸν ὑποχερόνει νὰ ζῇ καὶ νὰ τὰ ὑποφέρῃ, μήτε αὐτὸν δὲν τὸν ἀφίνει νὰ παραπονῆται δικαίως περὶ τῆτου, ἐπειδὴ τῷ ἐπαγγέλλεται μετὰ βεβαιότητος ἀπείρους ἀνταμοιβὰς εἰς τὸ μετέπειτα, ἀνίσως ἠμπορέσῃ νὰ ὑποφέρῃ μὲ ὑπομονὴν αὐτὰ τὰ δεινὰ.

Α Ρ-

μία σέξιν, τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀφήσωμεν χωρὶς τὴν ἀδελφάναν.

Λόγοι, δι' ἧς ὁ Χριστιανὸς ἄνθρωπος οὐδέ-
λει πρὸ παντὸς ἄλλοι γὰ εἶναι ἐπιεικὴς.

Η τιμιότης, καὶ ἡ ἀρετὴ χαρακτηρίζουσι τὸν ἐπιει-
κῆ ἄνθρωπον. Καὶ ἀπεδείχθη ἐν οἰκείῳ τόπῳ, ὅτι
ὁ ἴδιος ὀρθὸς λόγος μᾶς προστάττει νὰ εἴμεθα τί-
μιοι, τὰτ' ἔστι νὰ μὴ βλάπτωμεν οὐδένα, καὶ νὰ τὸν
ἀφίνωμεν νὰ ἀπολαμβανῆ ἐλεύθερος, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ
τὰ ἑαυτῶν. Καὶ ἐπειδὴ χωρὶς τούτου δεῦν ἡμπορεῖ νὰ
συσταθῆ ἡ κἀμμία-κοινωνία, καὶ ἀπὸ τὸ κοινῆ καλὸν
τῆς κοινωνίας πηγάζει τὸ ἰδιαιτέρον καλὸν ἐκάστῃ ἀ-
τόμου, ἐκ τούτου εἶναι προδηλότατον ὅτι κάθε ἄτομον
πρέπει νὰ κινῆται χάπερ τὸ ἰδιόν του συμφέρον εἰς τὸ
νὰ εἶναι τίμιος (1).

Πολλοὶ ὅμως πειρῶνται νὰ παραβῶσι τοὺς νόμους
τοῦ δικαίου, μάλιστα ὅταν ἐλπίζουσι ὅτι ἡμποροῦν νὰ
τὸ κάμουν ἀτιμωρητί. Νομίζουν ὅτι εἰς αὐτῶ τῶ
περίστασι, αἰσῶς ἡμπορέσουσι νὰ ἀποκτήσουσι διάτινος
κακουργήματος εἴνα ἀγαθόν, χωρὶς νὰ ὑποπτεύουσι
κἀμμίαν ποινὴν, τὸ ἰδιόν τῆς συμφέρον ἀπαιτεῖ πε-
ρισσότερον νὰ τὸ ἀποκτήσουσι, παρά νὰ τὸ παραβλέ-
ψουσι διὰ τὸ δίκαιον.

Ἄν ὅμως ἐθεωρῶσαν καλά τὰ ἐκ τούτου ἐπόμενα,
ἤθελαν ἰδῆ βέβαια ὅτι καὶ εἰς αὐτῶ τῶ περίστασι
τὸ

(1) Ἐν δὴ πᾶσο σκοπητέον ἅπασι, φησὶ Κικέρων (Καθηκ.
Βιβλ. Γ'. Κεφ. 2.), πᾶσαν συντέλειαν ἰδίᾳ τε ἐνὸς ἐκάστῃ, καὶ
κοινῆ συμπαίτων εἶναι· ἀρπαζομένη γὰρ ὑφ' ἐκάστῃ ἐν τῇ μέ-
ρῃ, πᾶσα ἀνθρώπινος κοινωνία διαλυθήσεται· ὡσπερ δὴ καὶ πᾶν
σῶμα ἀνθρώπινον διαφθαρήσεται, τῆς μελῶν ἐκάστῃ, πῆν ὑγίαιον
καὶ ῥώμην ἐκ τῆς γειτνιαζόντων εἰς ἑαυτὸν ἐπιπαρῶν ἀξιοῦντος.

Κεφ. Β'. 'Ο Χειριστὸς" Ἀνθρωπ. 347

τὸ ἴδιόν τες συμφέρον ἀπαιτεῖ περισσότερο νὰ παραβλέψου κάθε καλόν, ὅσον μέγαλον καὶ αὐτὸ εἶναι, παρά νὰ βιάσεν τες νόμους τῆς τιμῆς.

Ἐπειδὴ πρῶτον μὲν εἶναι δυσκολώτατον νὰ ἔχη πλήρη καὶ ἀπόλυτον βεβαιότητα, ὅτι τὸ κακὲργημά τες ἔχει νὰ μείνῃ κεκαλυμμένον διὰ πάντα· καὶ ὅποταν φανερωθῇ, ἢ παρά τῶν νόμων ποινὴ, ἢ ἡ κοινὴ δυσφημία, καὶ καθολικὴ ἀπέχθεια, εἶναι ἀφόκτα ἀποτελέσματα.

Δεύτερον δέ, καὶ αὐτὸ κακὲργημα μείνῃ κεκαλυμμένον, δευτέρως θέλει εἶναι ὀλιγώτερον ἐπιζήμιον εἰς τὸν κακουργήσαντα. Διὰ τὴν μίαν πρῶτην πείρα δοκιμήσασα, φέρει ὡς τὰ πολλὰ τὸν ἄνθρωπον εἰς μίαν δευτέραν, αὐτὴ δίδει θάρρος διὰ μίαν τρίτην, μετὰ τὴν τετάρτην ἢ πέμπτην τὸ θάρρος γίνεται θρασυτής. Τότε ἐνεργεῖ χεῖς πλέον νὰ ἔχη τὴν συστολήν, ὅπου εἶχε προηγουμένως· ἐπιχειρεῖται ἀπεισκέπτως ἐγχειρήματα πλέον δυσκολώτερα· καὶ ὅποταν καὶ ὁ κίνδυνος εἶναι προφανής, ἢ εἰς τὴν κακίαν ἕξις τὸν κάμνει νὰ μὴ ἠμπορῇ πλέον νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὴν πείραξιν· φανερόνεται τέλος πάντων τὸ κακούργημα, καὶ ἐπὶ αὐτῆς τελευταίῃ λαμβάνει τὰ πικρὰ ὅλων τῶν προηγουμένων. Οἱ περιβόητοι κακῆργοι, καὶ ὅσοι ἐπλήρωσαν ἀχειβώτερα τὴν ποινὴν τῆς κακίας των, διὰ ταύτης τῆς ὁδοῦ ἔφθασαν, ὅπου ἔφθασαν· κἀκεῖς δευτέρως ἐγινε διὰ μιᾶς μέγας εἰς τὸ κακουργεῖν (1)· κακουργήματα ἴσως κατ' ἀρχὰς μικρότατα, μείναντα κεκαλυμμένα, ἢ ἀτιμώρητα, τες ἠνοιξαν κατὰ μικρὸν τὴν ὁδὸν εἰς τὰ μεγαλήτερα, καὶ τέλος πάντων εἰς τὰ ἔχματα.

Τὸ

(1) Οὐδὲς ξαίφνης ἄκρος, φησὶν ἡ παλαιὰ παροιμία, ἢ τ' ἐν ἀγαθοῖς, ἢ τ' ἐν κακοῖς. Nemo repente fit summus.

348 Μέρ. Γ'. Ὁ ἄσεβης ἄνθρωπος.

Τὸ ἴδιον λοιπὸν συμφέρον μας μᾶς ὑποχρεώνει νὰ εἴμεθα πάντοτε τιμημένοι εἰς τὰς πράξεις μας, εἴτε κοιναὶ ἢ θελόν εἶναι, εἴτε ἴδιαι, εἴτε φανεραὶ, εἴτε κρυμμέναι (1)· καὶ πούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅ, τι ὅσον κεκεκρυμμένον καὶ αὐτὸ μείνη σὺν ἀμάρτημα εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων, δευθέρη εἶναι βέβαια κεκρυμμένον καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ ὑπέρτατον Ὄν, τὸ ὁποῖον βλέπει ὅλα. Ἀλλὰ τὸ ἀπειρον, τὸ δίκαιον, τὸ ἀγαθοποιὸν, τὸ τελειότατον Ὄν δευθέρη ἢ μπορεῖ ποτε νὰ ἀποδεχθῆ σὺν ἀμάρτημα, διὰ τὴν αὐτὴν τὸ ἔκαμνε τὸ ἢ θελόν ἀντιπίπτει προφανῶς αὐτὸς εἰς αὐτὸ. Κανένα λοιπὸν ἀμάρτημα δευθέρη μὴ εἶναι ἀτιμώρητον· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ διαφύγη τῷ τῶν ἀνθρώπων τιμωρίαν, τῷ δίκῳ τοῦ ὑπερτάτου Κριτοῦ δευθέρη θέλει τῷ διαφύγει κατ' ἐξοχὴν τρόπον.

Καὶ αὐτὴν τινὲς πεισθέντες κακῆργοι, ἀφ' ἧς ἀπέλαυσαν πολὺν καιρὸν τὸν καρπὸν τῆς κακίας των, ἐτελείωσαν τῷ ζῶντων, χωρὶς νὰ ἀφήσωσι κανένα δεῖγμα ὅτι ἐτιμωρήθησαν, τοῦτο δευθέρη ἀναρεῖ τῷ προκειμένῳ ἀλήθειαν, ἀλλὰ μᾶς ἄγει μάλιστα εἰς τὸ νὰ γνωρίσωμεν, ὅτι μετὰ τὴν παρέσταν ζωὴν πρέπει εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι μία ἄλλη, εἰς τῷ ὁποίῳ οἱ δίκαιοι, καὶ ἐνάρετοι θέλουν ἀνταμειφθῆ, καὶ οἱ κακοὶ θέλουν τιμωρηθῆ.

Ταῦτα εἶναι καὶ ἐκ μόνου τῶ ὀρθῶ λόγου πρόδηλα· ἀλλὰ πόσον ἐκραταιώθησαν αἱ τοιαῦται ἀλήθειαι ἀπὸ τῷ θεῖαν Ἀποκάλυψιν! Αὕτη μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ νόμοι τῆς τιμιότητος, ὅπῃ μᾶς φανερόναι ὁ ὀρθὸς λόγος, εἶναι νόμοι αὐτῶ τῶ ἰδίου Θεοῦ· μᾶς παραγγέλλει διὰ τῆς αὐτῶ φωνῆς τῷ τέτων ἀκριβῆ πί-

ρη-

(1) Εἰ καὶ ἔχει τις τὸ δακτυλίδιον τῶ Γύγῃ, διὰ νὰ γίνῃται ἀόρατος, λέγει ὁ Κικέρων (περὶ Καθῆκ. Βιβλ. 4. Κεφ. 3.) δευθέρη ἔορθε νὰ νομίζῃ νὰ σὺ εἶναι συγχωρημένον τὸ ἀμαρτάνειν, καθὼς μὴ ἔχων αὐτό.

Κεφ. Β'. 'Ο Χρειασμός' Ανδρωπ. 349

ρησιν· μᾶς ἀποξέπει ὄχι μόνον τὴν δι' ἔργα, ἀλλὰ καὶ τὴν δι' ἐνθυμήσεως, καὶ διανοίας παράβασιν· μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ Θεὸς, ὡς κριτὴς ἀδέκαστος καὶ ἀσυηρότατος, παρατηρεῖ κάθε πράξιν μας, κάθε βῆμα, κάθε κίνημα τῆς ἡμετέρας καρδίας· ὅτι ἔχομεν νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν λόγον ἀκριβῆ περὶ πάντων, ὅτι μᾶς εἶναι ποροτομασμέναί ποιναὶ αἰώνιοι καὶ πικρόταται, ἀίσιως παραβῶμεν τὰς τῶς νόμους. Ταῦτα διανοούμενος ὁ χριστιανὸς ἀνδρωπος, πῶς ἤθελε πολμήση πλέον νὰ πράξη κανένα κακὲργημα;

Τὸ συμφέρον, ὅπῃ κινεῖ κάθε ἀνδρωπον νὰ εἶναι τίμιος, τὸν κινεῖ νὰ εἶναι καὶ ἐνάρετος. Διὰ τί ἐκτὸς τοῦ, ὅτι ἡ δημοσία ἀγάπη, ἡ δημοσία ὑπόληψις, ἡ δημοσία ὑποχρέωσις ποροξενεῖ εἰς τὸν ἐνάρετον ἀνδρωπον μυσίας ἀναπαύσεις, καὶ ἡδονὰς, καὶ μυσία ἄλλα κέρδη (1), αὐτὴ μόνη ἢ ἡδονὴ τοῦ ὅτι ἔκαμε μίαν καλὴν πράξιν εἶναι ἢ καθάρωτέρα, ἢ γλυκυτέρα, ἢ διαρκεστέρα, ὅπῃ ἢμπορεῖ ὁ ἀνδρωπος νὰ ἀπολαύσῃ ἐπὶ τῆς γῆς.

Ταῦτα τὰ αἷτια καθ' ἑαυτὰ πρέπει εἶναι ἅπαντος νὰ ἔχουν μεγίστην ἰχυνὸν διὰ νὰ παρακινήσωσι κάθε ἀνδρωπον εἰς τὴν ἀρετὴν. Ὁ χριστιανὸς ἀνδρωπος ὅμως ἔχει ἔτι μᾶλλον ἰχυρότερα, καὶ ἐπαγωγότερα αἷτια. Ἡ πρὸς πάντας, καὶ πρὸς αὐτὰς ἀκόμη τὰς ἐχθρὰς δύποιία, εἶναι ἐντολὴ ρητὴ τῶς θείας νόμου· ὅλες τοὺς ἀνθρώπους ποροσάττεται νὰ τὰς θεωρῆ ὡς ἀδελφὸς τῶς· ὅλες ὀφείλει νὰ τὰς ἀγαπᾷ ὡς ἑαυτὸν· ἢ ἀμοιβαία εὐνοία, ἢ πρὸς ἀλλήλους βοήθεια, ἢ ἀγάπη
πρέ-

(1) Κανένα πρᾶγμα δεύ εἶναι ἀρμοδιώτερον, λέγει ὁ Κικέρων (Περὶ Καθικ. Βιβλ. Β'. Κεφ. 5.), πρὸς διαφυλάξιν τῶς ὑπαρχόντων ὅσον τὸ νὰ εἶναι τις ἀγαπημένος, μίτε ἐναντιώτερον ὅσον τὸ, νὰ τὸν φοβῶνται. *Regrum omnium nec ar-tius est quisquam ad opes tuendas, κατ.*

350 Μέρ. Γ'. Ὁ ἄσεβης ἀφ' ἑρωτος.

πρέπει νὰ εἶναι ἕξις τινὰ τὸ σὺνθημά τε, ὁ δια-
κριτικὸς χαρακτήρ τε· καὶ ἀφ' ἧς ἐκπληρῶση ταῦτα, ὁ
καρπὸς, ὅπῃ πρέπει ἐντεῦθεν νὰ προσδοκᾶ, δεῦν εἶ-
ναι μόνον ἢ δημοσία ὑπόληψις, ἢ ἢ δημοσία δὺγνω-
μοσύνη, τὰ ὅποια μάλιστα μήτε πρέπει νὰ τὰ σοχά-
ζηται, ἀλλὰ εἶναι μία ἀμοιβὴ ἀέκφρατος, εἴνα γέ-
ρας ἀπεινότητος, καὶ αἰδίου, τὸ ὅποιον εἶναι βέβαιος
ὅτι θέλει τὸ ἀπολαύσει.

Αὐτὰ τὰ αἷτια ἕκαστα νὰ λάμψῃ εἰς τὴν Χρι-
στιανικῶν Ἐρησκείαν ἐκεῖνα τὰ ἠρωϊκὰ κατορθώματα,
ἐκεῖνα τὰ ἑκαίσια παραδείγματα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς
δύποιας, τὰ ὅποια οὐδεμία ἄλλη αἵρεσις, ἢ Ἐρησ-
κεία, καὶ οὐδεὶς φιλοσοφικὸς λόγος ἐδυνήθησαν νὰ πα-
ράξῃν. Διὰ τὴν εἰς ποίαν ἄλλῃ ἢ Ἐρησκείαν, ἢ αἵ-
ρεσιν, ἢ φιλοσοφίαν δεισκομῶν ἀνθρώπους, νὰ γυ-
μνασθῶν ἀνὰ κράτος τῶν ὑπαρχόντων τῆς, καὶ νὰ γένῃν
πενήτων πένητες, διὰ νὰ βοηθήσῃν τῆς πτωχοῦς, νὰ
θυσιάσῃν ὅλως δι' ὅλα ἑαυτοῦς, εἰς παραμυθίαν χη-
ρῶν, ὀρφανῶν, ἀδενέντων, καὶ ὅπως ἄλλως θλιβο-
μένων, νὰ ἔμβου εἰς τὰ δεσμὰ, διὰ νὰ ἐλυθέρω-
σῃν ἄλλῃς τῶν δεσμῶν, νὰ παραδώσῃν εἰς θάνατον
τὸ σῶμα τῆς διὰ αὐτῆς τῆς ἐχθρῆς των; πῶ ἄλλῃ δει-
σκομῶν παραδείγματα, οἷα ἀνεφάνησαν εἰς τὴν ἡ-
μετέραν Ἱερὰν Ἐρησκείαν; τὰ ὅποια κοιτὰ ὅπῃ εἶναι
δείγματα ἀσφαλτα, τῆς ὑπεροχῆς, καὶ ἀγιότητος τῆς
Ἐρησκείας, εἶναι προσέτι καὶ καθ' ἑαυτὰ τῆς Χριστιαν-
ῶν μυστήρια εἰς μίμησιν ἀρετῆς ἰχυρότατα.

Κεφ. Α'. 'Ο Χριστιανός' Αμθρωπ. 35 Γ

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Λόγοι, δι' ἧς ὁ Χριστιανός' Αμθρωπος οφεί-
λει πρὸ παντός ἄλλοις γὰ εἶναι ὠσεβής.

Η ὑπαρξίς τῆ ὑπερτάτης ὄντος εἰς τὸν χριστιανὸν ἀνθρωπον ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον ἀνακαλύ-
πτεται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψιν ἀειδήλως φα-
νεῖται· τῆ ἀπειρῶν τελειότητων αὐτοῦ τοῦ ὑπερτάτης ὄντος, εἰς γινώσιν τῆ ὁποίων μᾶς ὀδηγεῖ ὁ ὀρθὸς λόγος, ὁ χριστιανὸς ἀνθρωπος ἔχει ἀποδείξει λαμ-
ποτέρας εἰς τὰ δόγματα, καὶ τὴν ἰσορίαν τῆς Θρη-
σκείας του. Ἡ ἀγαθότης πρὸ πάντων, ἡ πρόνοια, ἡ παντοδυναμία, ἡ δικαιοσύνη φαίνονται πανταχοῦ τό-
σον τῆς παλαιᾶς, ὅσον καὶ τῆς νέας Διαθήκης, μετὰ ἑνῆς ἑξ ὅσον ἐναργέστατον ἅμα καὶ θαυμασιώτατον. Τοῦτο λοιπὸν ἀποδείχνει ἰκανώτατα πόσον οφείλει ὁ χρι-
στιανὸς ἀνθρωπος πρὸ παντός ἄλλοις γὰ δὲ χαριστῆ, γὰ ἀγαπᾶ, γὰ σέβηται, καὶ γὰ φοβῆται τὸ ἀπει-
ρον ὄν.

Ἡ λαβεία τόσον ἡ ἐσωτερικὴ, ὅσον καὶ ἡ ἐξωτε-
ρικὴ, μετὰ τὴν ὁποίαν θέλει γὰ λαβῆται ὁ Θεός, εἶναι καὶ αὐτὴ προσηταγμένη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς Θρη-
σκείας διὰ φωνῆς αὐτῆ τοῦ ἰδίου Θεοῦ· καὶ δεῦν ἔχει λοιπὸν ἄλλο γὰ κάμη, εἰμὴ γὰ τὴν ἐξακολουθῆ ὄλη δυνάμει, χωρὶς φόβον, ἢ ἀμφιβολίαν, μήπως ἐξα-
πατᾶται, ἢ σφάλει.

Ἐξαπατᾶται ὅμως καὶ σφάλει θανάσιμα, ἀνίσως μὴ συμβάλλων τὴς νόμους, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Θρη-
σκείας τῆ, ἐπιδίδωται μόνον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν λα-
βείαν, παραμελῶν τὴν ἐσωτερικὴν, ἢ ὁποία εἶναι ἡ ἀναγκαιοτέρα· καὶ ἀνίσως ἀχρηστοῖ τὴν ἐξωτερικὴν λα-
βείαν μετὰ παιδαριώδεις καὶ γελοιώδεις δεισιδαιμονίας, ἢ ἀνάγη ὅλα τὰ καθήκοντα τοῦ Χριστιανῆ εἰς μόνον τὴν

352 Μέρ. Γ'. Ὁ ἄσεβης ἀΨρωτος.

τὴν ἀσκησιν ταύτης τῆς ἐξωτερικῆς λαζείας, παρα-
μελῶν τὰ ἱερώτερα, καὶ ἀγιώτερα καθήκοντα τῆ τι-
μίου, καὶ τοῦ πρὸς τὰς πλησίον ἀφελίμῃ ἀνθρώπῃ.
„Ἐλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν“ φωνάζει εἰς τὰς
Γραφὰς ὁ Ἰδιος Θεός, (Ματθ. Κεφ. 9. 13.) διὰ νὰ
μάθωμεν ὅχι ὅτι τὰ ἔργα τῆς ἐξωτερικῆς λαζείας
εἶναι παραμελητέα, ἀλλ' ὅτι τὰ ἔργα τῆς καθαρωτά-
της τιμιότητος, καὶ τῆς ἀμδιβαίας ἐγάπης εἶναι τὰ
πρῶτα, εἰς τὰ ὅποια ὀφείλομεν νὰ προσέχωμεν τὸν
νῦν, εἶναι ἐκεῖνα, ὅπου πρέπει νὰ προτιμῶμεν πρὸ
παντὸς ἄλλῃ, εἶναι τέλος πάντων ἐκεῖνα, ἐξ ὁποίων
ἡ ἀσκησις εἶναι ἀφύκτος, καὶ ἀπαραίτητος.

Τέλος τῆς τετάρτης ἐς τελευταίας Τόμου.

Π Ι Ν Α Ξ

Τ Ο Υ Δ' Τ Ο Μ Ο Υ .

Μ Ε Ρ Ο Σ Α'.

Ο ΦΡΟΝΙΜΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ. Σελ. ΙΙ

ΤΜΗΜΑ Α'. Περὶ τῆς Φαντασίας.	13
ΚΕΦ. Α'. Φύσις καὶ ἰχὺς τῆς Φαντασίας.	αὐτόθ.
ΚΕΦ. Β'. Ἐπίρροια τῆς Φαντασίας ἐπάνω εἰς τὰ κακὰ τῆς ψυχῆς.	16
ΚΕΦ. Γ'. Ἐπίρροια τῆς Φαντασίας ἐπάνω εἰς τὰ κακὰ τῆς σώματος.	31
ΚΕΦ. Δ'. Θεραπείαι τῶν κακῶν, ὅπου ἤρτλυται ἀπὸ τῆς Φαντασίας.	35
Ἄρθρον Α'. Θεραπείαι γενικῆ. Ἀνακαλεῖν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς Φαντασίας εἰς τὴν Αἴσθησιν.	αὐτόθ.
Ἄρθρον Β'. Ὅτι τὸ μεγαλίτερον ἐμπόδιον εἰς ἐκτέλεσιν τῆς τῆς κανόνος εἶναι ἡ ἐνδόμυχος ἠδονή, ὅπως δοκιμάζομεν εἰς τὰς θλίψεις.	38
Ἄρθρον Γ'. Μέσα μηχανικὰ, δι' ὧν νὰ ἀπάγωμεν τὴν φαντασίαν ἀπὸ τὴν λυπηρὰν ἰδέαν.	43
Ἄρθρον Δ'. Μέσα φιλοσοφικὰ, δι' ὧν νὰ παραλαμβάνομεν, ἢ νὰ διασκεδάζωμεν τὰς θλίψεις.	48
§. Α'. Περὶ τῆς ἐλέγχου τῆς σιωπιδήσεως, καὶ περὶ τῆς μεταμελείας.	50
§. Β'. Περὶ τῆς διὰ τι κακὸν γεγονὸς λύπης, καὶ τῆς διὰ τι ἀποβληθεὶς ἀγαθὸν πόθος· ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν διὰ τὰς ἐνεσώσας δυσυχίας θλίψεων.	51
§. Γ'. Ἐπίτιμησις τῶν ἀγαθῶν.	53

§. Δ'

§. Δ'. Πρόγνωσις, εἴτ' αὖν προμελέτησις τῶν κακῶν.	Σελ.	59
§. Ε'. Περὶ τῶν κακῶν, ὅπου ἐπιδέχονται Θεραπείαν.		60
§. Ϛ'. Περὶ τῶν κακῶν, ὅπου δὲν ἐπιδέχονται Θεραπείαν, εἴτ' ἔνδεξις διόρθωσιν.		63
§. Ζ'. Ὅτι κάθε κακὸν ἔχει κάποιαν ἀνταμοιβὴν.		65
§. Η'. Ὅτι τὰ κακὰ εἶναι πάντοτε μικρότερα ἀπὸ ὅ, τι φαίνονται.		68
§. Θ'. Μέσον, δι' οὗ τὰ κακὰ φαίνονται μικρότερα ἀκόμι καὶ ἀπὸ ὅ, τι εἶναι.		71
§. Ι'. Ἀκακεφαλαίωσις τῆς παρόντος Κεφαλῆς.		72
ΚΕΦ. Ε'. Θεραπείαι τῆς Φαντασίας εἰς τὰ κακὰ, ὅπου δὲν κρέμονται ἀπὸ αὐτῆς.		75
ΚΕΦ. Ϛ'. Ἡδοναὶ τῆς Φαντασίας.		80
ΤΜΗΜΑ Β'. Περὶ τῶν Παθῶν.		85
ΚΕΦ. Α'. Ἀρχὴ καὶ Φύσις τῶν Παθῶν.	αὐτόθ.	
ΚΕΦ. Β'. Ἀγάπη καὶ Μῖσος ἡμῶν αὐτῶν.		97
Ἄρθρ. Α'. Ἀγάπη ἡμῶν αὐτῶν.		99
Ἄρθρ. Β'. Μῖσος ἡμῶν αὐτῶν.		106
ΚΕΦ. Γ'. Ὑπερηφάνεια, Ταπεινώσεις, Εὐτέλεια.		107
ΚΕΦ. Δ'. Κενοδοξία, Μετέλοφρυσμὸς ἐν ᾧ καὶ περὶ παρόνοιας, ἢ καταφρόνησεως τῶν τιμῶν.		114
ΚΕΦ. Ε'. Ἐπιθυμία, Εὐχαρίστησις.		122
ΚΕΦ. Ϛ'. Φιλοπλοτεία, Φιλομάθεια, Φιλοδοξία, Φιλοτιμία, Φιλαρχία, Φιληδονία.		138
Ἄρθρ. Α'. Φιλοπλοτεία.		139
Ἄρθρ. Β'. Φιλομάθεια.		144
Ἄρθρ. Γ'. Φιλοδοξία.		150
Ἄρθρ. Δ'. Φιλοτιμία, καὶ Φιλαρχία.		152
Ἄρθρ. Ε'. Φιληδονία.		157
ΚΕΦ. Ζ'. Ἐλπίς καὶ Φόβος, Ἀνδρεία καὶ Θράσος.		161
Ἄρθρ. Α'. Ἐλπίς.	αὐτόθ.	
Ἄρθρ. Β'. Φόβος.		165
Ἄρθρ. Γ'. Ἀνδρεία, καὶ Θράσος.		169

ΚΕΦ. Η'. Θυμός, Μῖσος, Ἀντιπάθεια, Ἀγανάκτισις.	Σελ. 171
Ἔρθρ. Α'. Θυμός.	αὐτόθ.
Ἔρθρ. Β'. Μῖσος, Ἀντιπάθεια.	191
Ἔρθρ. Γ'. Ἀγανάκτισις.	195
ΚΕΦ. Θ'. Φθόρος, Ζῆλος, καὶ Ἐπίγνωσις ἡμῶν αὐτῶν.	196
Ἔρθρ. Α'. Φθόρος.	αὐτόθ.
Ἔρθρ. Β'. Ζῆλος.	200
Ἔρθρ. Γ'. Γνώσις ἑαυτοῦ.	202
ΚΕΦ. Ι'. Μελαγχολία, Εὐθυμία, Εὐδαιμονία.	209
Ἔρθρ. Α'. Μελαγχολία.	αὐτόθ.
Ἔρθρ. Β'. Εὐθυμία.	212
Ἔρθρ. Γ'. Εὐδαιμονία.	214

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'.

Ο ΕΠΙΕΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.	217
----------------------	-----

ΤΜΗΜΑ Α'. Ἀρχὴ τῆς Κοινωνιῶν, τῆς Ἐθιμῶν, καὶ τῆς Νόμων τῆς αὐτῆς Διοικήσεως.	220
ΚΕΦ. Α'. Κατάστασις τῆς Κοινωνιῶν.	αὐτόθ.
ΚΕΦ. Β'. Ἀρχὴ καὶ πρόοδος τῆς ἔθιμων καταλήλων τῆ ἀρχῆ καὶ πρόοδω τῆς κοινωνιῶν.	224
ΚΕΦ. Γ'. Ἀρχὴ τῆς Νόμων, καὶ τῆς περὶ τὰ ἔθιμα Διαταγμάτων.	234
ΤΜΗΜΑ Β'. Περὶ τῆς Καθηκόντων.	246
ΚΕΦ. Α'. Καθήκοντα γενικὰ ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον.	247
Ἔρθρ. Α'. Καθήκοντα ἀποφατικά.	αὐτόθ.
§. Α'. Μηδὲν παραβλάπτειν εἰς πρόσωπον.	249
§. Β'. Μηδὲν παραβλάπτειν εἰς τὴν περιουσίαν.	256
§. Γ'. Μηδὲν παραβλάπτειν εἰς τὴν τιμὴν.	265
Ἔρθρ. Β'. Καθήκοντα θετικά.	268
ΚΕΦ. Β'. Καθήκοντα ἀμοιβαῖα μεταξὺ τῶν φίλων.	272
Ἔρθρ.	

Ἔρθρ. Α΄. Ἐκλογὴ τῶν φίλων.	Σελ. 272
Ἔρθρ. Β΄. Καθήκοντα τῆς φιλίας.	280
ΚΕΦ. Γ΄. Καθήκοντα πρὸς τὰς Εὐεργέτας.	285
ΚΕΦ. Δ΄. Καθήκοντα ἀμοιβαῖα μεταξὺ τῶν συγγενῶν.	288
Ἔρθρ. Α΄. Καθήκοντα τῶν συζύγων.	αὐτόθ.
Ἔρθρ. Β΄. Καθήκοντα τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα.	291
Ἔρθρ. Γ΄. Καθήκοντα τῶν τέκνων πρὸς τὰς γονεῖς.	299
Ἔρθρ. Δ΄. Καθήκοντα ἀμοιβαῖα μεταξὺ τῶν ἀδελφ.	302
ΚΕΦ. Ε΄. Καθήκοντα πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ τὴν Κοινωνίαν.	303
ΚΕΦ. Ϛ΄. Περὶ τοῦ Κεῖτου τῆς χρηστότητος, ἢ αἰχρότητος τῶν ἡμετέρων πράξεων, ἢ περὶ τῆς Σωειδήσεως.	305
ΤΜΗΜΑ Γ΄. Περὶ τῆς Ἀρετῆς.	309
ΚΕΦ. Α΄. Περὶ τῶν Ἀρετῶν ἐν γένει.	αὐτόθ.
ΚΕΦ. Β΄. Περὶ τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν ἐν μέρει, καὶ πρῶτον περὶ τῆς Εὐποιίας.	315
ΚΕΦ. Γ΄. Περὶ τῆς Φιλοφροσύνης.	323
ΚΕΦ. Δ΄. Περὶ τῆς Φρονήσεως.	326

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ΄.

Ο ΕΥΣΕΒΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ. 337

ΚΕΦ. Α΄. Περὶ τῶν εὐσεβῶν ἀνθρώπων ἐν γένει.	338
ΚΕΦ. Β΄. Περὶ τῶν Χριστιανῶν ἀνθρώπων ἐν μέρει.	341
Ἔρθρ. Α΄. Λόγοι, δι' ἧς ὁ χριστιανὸς ἄνθρωπος ὀφείλει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ εἶναι φρόνιμος.	αὐτόθ.
Ἔρθρ. Β΄. Λόγοι, δι' ἧς ὁ χριστιανὸς ἄνθρωπος ὀφείλει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ εἶναι ἐπιεικής.	346
Ἔρθρ. Γ΄. Λόγοι, δι' ἧς ὁ χριστιανὸς ἄνθρωπος ὀφείλει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ εἶναι εὐσεβής.	351

Τ Ε Λ Ο Σ.